

## บทที่ ๕

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารและบุคลากร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด ๘ โรงเรียน จำนวน ๒๖๕ คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

#### ๕.๑ สรุปผล

##### ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากประชากรทั้งหมด ๒๖๕ คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ ๘๒.๒ เป็นชายร้อยละ ๑๗.๘ มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี ร้อยละ ๒๕.๘ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ ๖๕.๘ รองลงมาคือ ปริญญาโท ร้อยละ ๑๗.๘ เป็นครู อาจารย์ ร้อยละ ๗๓.๘ และเป็น บุคลากรทั่วไป ร้อยละ ๑๘.๕ มีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่เกิน ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๑ และระหว่าง ๑๑ - ๒๐ ปี ร้อยละ ๒๔.๐ ตามลำดับ

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครทั้ง ๔ ด้าน

ผลการศึกษาซึ่งใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นค่าวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้ดังนี้

##### ๑. ด้านสัจจะ ความจริง

คะแนนเฉลี่ยของด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของด้านนี้คือ หัวข้อที่ ๑ ผู้บริหารมีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหารโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าและพัฒนายิ่งขึ้น การมีอาคารเรียนและห้องเรียนพอเพียงกับจำนวนรองลงมาได้แก่ หัวข้อที่ ๗ ผู้บริหารได้บริหารและควบคุมงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สำหรับหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดของด้านนี้คือหัวข้อที่ ๓ ผู้บริหารสรรหา คัดเลือก จัดอัตรากำลังบุคลากร รักษาสภาพการทำงาน และควบคุมการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม

## ๒. ด้านทักษะ การเข้าใจ

คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของด้านนี้ คือ หัวข้อที่ ๑๔ ผู้บริหารสามารถวางแผนบริหารงบประมาณได้เป็นอย่างดี โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า สะวางความซื่อสัตย์และทุจริต รองลงมาได้แก่ หัวข้อที่ ๗ ผู้บริหารประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปด้วยดี และยอมรับข้อผิดพลาดแล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง ตามลำดับ สำหรับหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดของด้านนี้ คือ หัวข้อที่ ๓ ผู้บริหารมีการตรวจสอบข้อมูล สถิติ และสารสนเทศ ให้ถูกต้องทันสมัยและเพียงพอ ก่อนนำมาใช้ในการวางแผน

## ๓. ด้านขัณฑ์ ความอดทน

คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารงานบุคคลตามหลักมรรยาทธรรม ๔ (ด้านขัณฑ์ ความอดทน ) อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ ๔ .๕๐ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของด้านนี้คือ หัวข้อที่ ๑๕ ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร กำหนดมาตรการ หรือกลยุทธ์ ที่จะช่วยให้แผนบริหาร โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔ .๕๗ รองลงมาได้แก่ หัวข้อที่ ๑๖ ผู้บริหารให้ความสำคัญของงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง รับผิดชอบงานด้วยความไม่ทอดทิ้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔ .๕๐ ตามลำดับ สำหรับหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหัวข้อที่ ๑๘ ผู้บริหารอดทนต่อการกระทบกระทั่งกัน ทำให้เจ็บอกเจ็บใจ ในการที่จะต้องประสานงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘

## ๔. ด้านจาคะ ความเสียสละ

คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความคิดเห็น ด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ ๔ .๓๘ โดยหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของด้านนี้คือ หัวข้อที่ ๒๒ ผู้บริหารมีการร่วมประชุมคณะทำงาน เพื่อซักซ้อมความเข้าใจระดมความเห็น และกำหนดแนวทางร่วมกันในการวางแผนบริหาร โรงเรียน และหัวข้อที่ ๒๘ ผู้บริหารไม่โลภ ละกิเลส ต่ออามิสสินจ้างใด ๆ ในการใช้งบประมาณบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ ๔ .๔๔ รองลงมาได้แก่ หัวข้อที่ ๒๓ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงาน และบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบความทุกข์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔ .๔๑ ตามลำดับ สำหรับหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดของด้านนี้คือหัวข้อที่ ๒๔ ผู้บริหารเสียสละอารมณ์ ไม่ผูกใจโกรธ ไม่พยาบาทอาฆาต อันเกิดจากผู้ร่วมงานและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔

### ส่วนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยสภาพส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ สำหรับตัวแปรตาม คือ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสัจจะ คือความจริง ด้านทมะ คือ การข่มใจ ด้านขันติ คือ ความอดทน และด้านจาคะ คือ ความเสียสละ

ผลการเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของประชากรที่มีเพศแตกต่างกันเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ประชากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านขันติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เพียงด้านเดียว โดยเพศชายจะมีค่าเฉลี่ยในด้านนี้น้อยกว่าเพศหญิง

ผลการเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของประชากรที่มีอายุแตกต่างกันเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของประชากรที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ประชากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของประชากรที่มีตำแหน่งแตกต่างกันเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ใน ๒ ด้าน คือ ทมะ และจาคะ แ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least significant different) ก็พบว่า

ประชากร ที่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจะมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในด้านมากกว่ากลุ่มครู-อาจารย์ และผู้อำนวยการโรงเรียนจะมีระดับความคิดเห็นในด้านจาะมากกว่ากลุ่มครู-อาจารย์ และบุคลากรทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สำหรับผลการเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของประชากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันเกี่ยวกับ การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ประชากร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลัก ขรวาาธรรม ๔ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในทุกด้านไม่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

## ๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอไปนั้น มีบางประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นสมควรนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ดังต่อไปนี้

**ในภาพรวม** เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ มีชั้นตูลง และสัจจะอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่เป็นผู้ที่รู้จักอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่เข้ามายุ่งไม่ว่าจะในเรื่องที่ดีหรือไม่ก็ตาม และยังเป็นผู้ที่รักษาคำพูดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ สมหมาย รัตตัญญู ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรมชลประทานตามหลักขรวาาธรรม ๔” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักขรวาาธรรม ๔ ด้านสัจจะ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความจริงใจ พุดจริง ทำจริง ความเชื่อถือ และการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตาม

**ด้านสัจจะ** เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ เป็นผู้ที่มีสัจจะอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยเฉพาะผู้บริหารมีความจริงใจในการวางแผนนโยบายบริหาร โรงเรียน โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความก้าวหน้า และพัฒนาขึ้น อาจจะเนื่องจาก ผู้บริหารเล็งเห็นว่าหากมีการวางแผนงานที่ดี และเป็นไปอย่างถูกต้องจะนำพาโรงเรียนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ซึ่งก็จะส่งผลดีต่อทั้งตัวผู้บริหารเอง คณาจารย์ และนักเรียน รวมถึงผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ ณรงค์ธรรม บัวทอง พันตำรวจโท ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักขรวาาธรรม ๔ กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ๑) เพื่อศึกษาหลักการและกระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวตะวันตก ๒) เพื่อศึกษาหลักการและ

กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักมรรชาธรรม ๔ และ ๓) เพื่อประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักมรรชาธรรม ๔ กับสถานตำรวจนครบาลนางเลิ้ง ผลการศึกษาพบว่า ๑. ด้านสัจจะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจข้อ (๑) คือการรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความที่ว่า “เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ ” ดำรงตนในยุติธรรม และรักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต ตรงกับพันธสัญญาในการปฏิบัติงาน เพื่อบริการให้กับประชาชน อันถือเป็นความจริงใจและจริงจังที่ได้ให้กับประชาชนว่า จะดำเนินการให้เสร็จภายในเวลาดำหนด

**ด้านทมะ การข่มใจ** เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ เป็นผู้ที่มีทมะอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยเฉพาะผู้บริหารสามารถวางแผนบริหารงบประมาณได้เป็นอย่างดี โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้า ละวางความชั่วและทุจริต อาจจะเนื่องมาจาก ผู้บริหารมุ่งมั่นที่ผลประโยชน์โดยรวมเป็นหลักในการทำงาน จึงได้พยายามบริหารงานให้โปร่งใส ไม่มีการทุจริต นับว่าเป็นผลดีต่อโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)** ได้ให้คำจำกัดความไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมว่า “มรรชาธรรม ๔” หมายถึง ธรรมสำหรับมรรชา ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ด้านทมะไว้ว่า ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ฝึกหัดคตินิสัย ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอหยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน คนที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรม กลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต จนไม่สามารถแก้ไขได้

**ด้านขันติ ความอดทน** เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ เป็นผู้ที่มีขันติอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยเฉพาะผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร กำหนดมาตรการหรือกลยุทธ์ที่จะช่วยให้แผนบริหารโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารมีความทุ่มเทให้กับโรงเรียนที่ตนเองบริหารอยู่ และมองถึงผลลัพธ์ที่ นักเรียนจะได้รับจากการบริหารของตน จึงได้มีความอดทน ขยันต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ)** กล่าวว่า ขันติจึงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการในการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่บุคคลผู้ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นอุดมมงคลหรือความเจริญสูงสุดสำหรับชีวิต ดังข้อความที่ท้าวสีกะเทวดาได้กล่าวยกย่องประโยชน์ของขันติว่า “ประโยชน์ทั้งหลายอยู่ที่ความสำเร็จ แต่ประโยชน์ที่ยิ่งกว่าขันติไม่มี” นั่นก็คือ กิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ไม่อาจ

หลีกเลี่ยงความอดทนไปได้ กล่าวคือ หลักคำสอนเรื่องขันติทั้ง ๓ ประเภทนี้ ส่งผลแห่งความสำเร็จทั้งในระดับโลกียะและโลกุตระ ในระดับโลกียะ ขันติมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในหลายด้าน นับตั้งแต่ความอดทนอดกลั้นปฏิบัติฝึกฝนอบรมตนเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข สำหรับระดับโลกุตระ ขันติเป็นเครื่องมือสำคัญที่จำเป็นต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลาพฤติกรรมอันแสดงออกทางกาย วาจา ใจให้อยู่ในกรอบของความถูกต้อง ทำให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ละกิเลสต่าง ๆ ได้ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกิดราคะ โทสะ โมหะ ไม่เบียดเบียนตนเองเกิดจิตใจที่เป็นกุศลอันจะน้อมนำตนไปสู่ความดีสูงสุด คือ พระนิพพาน

**ด้านจาละ ความเสียสละ** เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ เป็นผู้มีจาละอยู่ในระดับที่สูงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารไม่โลก ละกิเลส ต่ออามิสสินจ้างใด ๆ ในการใช้งบประมาณบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน อาจจะเนื่องมาจากว่า **ณรงค์ธรรม บัวทอง, พันตำรวจโท** ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักทวารวดีธรรม ๔ กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ด้านจาละ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (๔) คือ การรู้จักสละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความว่า “กรุณาปรานีต่อประชาชน ” และ “มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน” ตรงกับแนวแห่งการปฏิบัติของสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง คือ จัดระดมกำลังกวาดล้างจับกุมออกตรวจพื้นที่นอกเหนือจากเวลางานในปกติ การจัดให้ข้าราชการตำรวจและครอบครัวร่วมทำบุญตักบาตร แก่พระสงฆ์ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเทศกาลขึ้นปีใหม่ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น

**ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักทวารวดีธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่**

การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของประชากร ระหว่างเพศ ประชากรมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านขันติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระหว่างอายุ และระหว่างวุฒิการศึกษา ประชากรมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระหว่างตำแหน่ง ประชากรมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านทมะ และด้านจาละ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย รัตตัญญู ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรมชลประทานตามหลักทวารวดีธรรม ๔ ” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักทวารวดี ๔ ระหว่างข้าราชการและลูกจ้างประจำ พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างประจำที่มีสถานภาพ ตำแหน่ง

เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้รวม ต่อครัวเรือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักจรรยาบรรณ ๔ ไม่แตกต่างกัน

### ๕.๓ ข้อเสนอแนะ

#### ๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

##### ด้านสังคม

๑. ผู้บริหารควรพูดความจริงมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงจริงใจพูดว่าจะต้องปฏิบัติตามที่พูด

๒. ผู้บริหารต้องเป็นคนตรงเวลาใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

##### ด้านทฤษฎี

๑. ผู้บริหารควรบังคับควบคุมจิตใจตนเองลดกิเลสตัณหาข่มใจให้มีสมาธิมั่นคงได้

๒. ผู้บริหารควรมีเหตุผลตั้งสติก่อนที่จะพูดและทำอะไรไม่ใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา

๓. ผู้บริหารควรนำเสนอปัญหาและแก้ไขจริงในโรงเรียน พร้อมทั้งบันทึกการแก้ไขไว้

เป็นหลักฐาน

##### ด้านขั้นตอน

๑. ผู้บริหารควรมีความอดทนอดกลั้น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ

๒. ผู้บริหารต้องขยันหมั่นเพียร ควรรับฟังผู้อื่นบ้าง

๓. ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ต่อสู้กับปัญหาของโรงเรียน ส่วนรวม

และสังคม

##### ด้านจิตใจ

๑. ผู้บริหารต้องมีความเสียสละ คือ เมื่อผู้อื่นมีความทุกข์มากก็ต้องให้ความช่วยเหลือ

๒. ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว ให้

เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๓. ผู้บริหารควรจัดกิจกรรม เช่น การให้ทานบำเพ็ญประโยชน์เพราะ การเสียสละ การไม่เบียดเบียนคนอื่นทำให้เกิดความสงบสุข

### ๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. ควรศึกษาภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยอาศัยหลักทฤษฎาธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
๒. ควรศึกษาภาวะผู้นำด้านความสามัคคีในองค์กร โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
๓. ควรศึกษางานหลักการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการสร้างควมสมานฉันท์ตามหลักพระพุทธศาสนา
๔. ควรศึกษาวิจัย คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรมกับผู้นำองค์กรในสังคมไทยยุคปัจจุบันเชิงปริมาณและคุณภาพด้วย